

STUDIEDUURVERKORTING MBO NIVEAU 4

MBO'ER TERUG IN DE KLAS

Het kabinet mag dan demissionair zijn, het actieplan Focus op Vakmanschap ligt er wel en er zijn geen voornemens om dit plan inhoudelijk te wijzigen. Vanaf 2014-2015 zit een mbo'er niveau 4 nog maar drie jaar op school.

TEKST
LEONIE BARNIER
FOTOGRAFIE
LEONIE BARNIER EN
STUDIO ANDRÉ
RUIGROK

Het actieplan voor het mbo heeft nogal wat gevolgen. Verkorting van de studieduur van het vierjarig mbo naar drie jaar. Hiermee samenhangend de intensivering van de onderwijstijd, vooral in het eerste jaar van het mbo (zie kader). Een daarbij aansluitende bekostiging: meer bekostiging in het eerste jaar, aflopend in de daaropvolgende jaren. Daarnaast een vereenvoudiging van de kwalificatiestructuur: minder kwalificatiedossiers en -profielen. Met

die vereenvoudiging zijn de meeste betrokkenen wel blij. Maar aan de verkorting van het mbo niveau 4 zitten heel wat haken en ogen, zeker in combinatie met een aantal andere ontwikkelingen.

Tijd nodig

De vraag is: is drie jaar genoeg om te voldoen aan de eisen die de arbeidsmarkt stelt aan een leerling met een diploma op niveau 4? De eerste reactie van veel mensen is: ja, dat kan. Niet zo heel lang geleden bestond een kwart van de onder-

wijstijd uit beroepspraktijkvorming (bpv), nu is dat bij veel opleidingen de helft. Het gevoel zegt dan: daar kan wel wat van af. Maar aan de andere kant zijn de eisen voor rekenen en taal flink verzaamd en zijn onderwijs en bedrijfsleven hogere eisen gaan stellen aan de leerlingen, vooral op het gebied van ondernemerschap en managementvaardigheden. Een leerling van mbo niveau 4 moet een team kunnen aansturen, overzicht hebben, projecten kunnen verantwoorden en over vaardigheden beschikken waarmee hij kan

communiceren met personeel, met de notaris, de bank, met andere ondernemers. “Dat is erg veel gevraagd voor een negentienjarige”, vindt Jan Jacobs, beleidsmedewerker mbo van Helicon Opleidingen. Voor dit soort persoonlijke ontwikkeling is tijd nodig, ervaring die ze vooral ook tijdens de bpv opdoen.

In Goes, waar leerlingen in projecten in de regio werken, denken teamleiders Mischa Flore en Bert Bakker dat het afhankelijk van de leerling is. “Juist in het regioleren zie je leerlingen die al aan het eind van het derde jaar bewezen hebben dat ze over hun competenties beschikken.” Maar dat geldt dus niet voor alle leerlingen.

Strakker

Het gaat niet alleen om persoonlijke ontwikkeling, om algemene competenties. Het gaat ook om brede beroepsvaardigheden. Jacobs: “Een hovenier moet kunnen omgaan met planten en ook iets weten van machines, watertechniek, bestratingen aan kunnen leggen, timmerman en een beetje elektricien zijn en bovendien ondernemer. Soortgelijke breedte geldt ook een akkerbouwer of veehouder.” Bij de opleiding biotechniek moeten leerlingen dieren klaar kunnen maken om proeven mee te doen, bijvoorbeeld voor verteringsonderzoek een fistel aanbrengen. “Dat zijn operaties die je niet zelfstandig doet nadat je het een keer hebt gezien.” Het gaat dus om brede algemene en beroepscompetenties, waarvan het de vraag is of leerlingen die in een kortere tijd kunnen aanleren.

Jeroen Zijlmans, beleidsmedewerker onderwijs bij de VHG, branchevereniging voor ondernemers in het groen, denkt dat het met de beroepsvaardigheden wel moet lukken. Niet dat hij gelukkig is met de verkorting, maar nu die er toch aan komt, ziet hij de oplossing vooral in efficiënter werken. Door de leerlingen van half negen tot vier les te geven. En door de bpv beter te organiseren. “Leerlingen formuleren leerdoelen, daar moet je veel strak-

Intensivering contacturen

leerjaar	was	minimaal les	wordt	minimaal les
1	850	40% = 340	1000	75% = 750
2, 3	850	40% = 340	850	70,5% = 600

Aantal begeleide onderwijsuren (les en bpv) in klokuren per leerjaar

ker bovenop zitten. Ze niet zomaar vier weken een beetje laten meedraaien. Dat vraagt dus ook wat van de ondernemers.” Scholen kunnen eens kritisch door hun programma gaan, vindt hij, en effectiever aan hun doelen werken. “Die reisjes naar Frankrijk zijn wel leuk, maar dragen ze ook bij aan je doelen?”

Hoge eisen

De minister denkt de verkorting van de opleidingsduur te kunnen compenseren met meer onderwijstijd per jaar (zie kader). In het eerste jaar zitten de leerlingen straks 750 uur op school tegen minimaal 340 uur nu. Doel van de maatregelen is onder andere leerlingen een aantrekkelijke, want korte, route naar het hbo of naar de arbeidsmarkt te bieden. Het mbo zou hiermee beter kunnen concurreren met de havo. De minister hoopt met de maatregel ook op minder voortijdig schoolverlaters. Maar houd je met zo'n vol theoretisch eerste jaar de leerlingen wel vast? En zullen leerlingen die het mbo kiezen om daarna aan het werk te gaan, niet vaker voor niveau 3 gaan kiezen? Scholen zullen vooral gaan snoeien in de stage. “Maar het mbo heeft zijn juist charme door de stage”, vindt Leonie Heijkants teamleider mbo Helicon Den Bosch. “Het trekt doeners.”

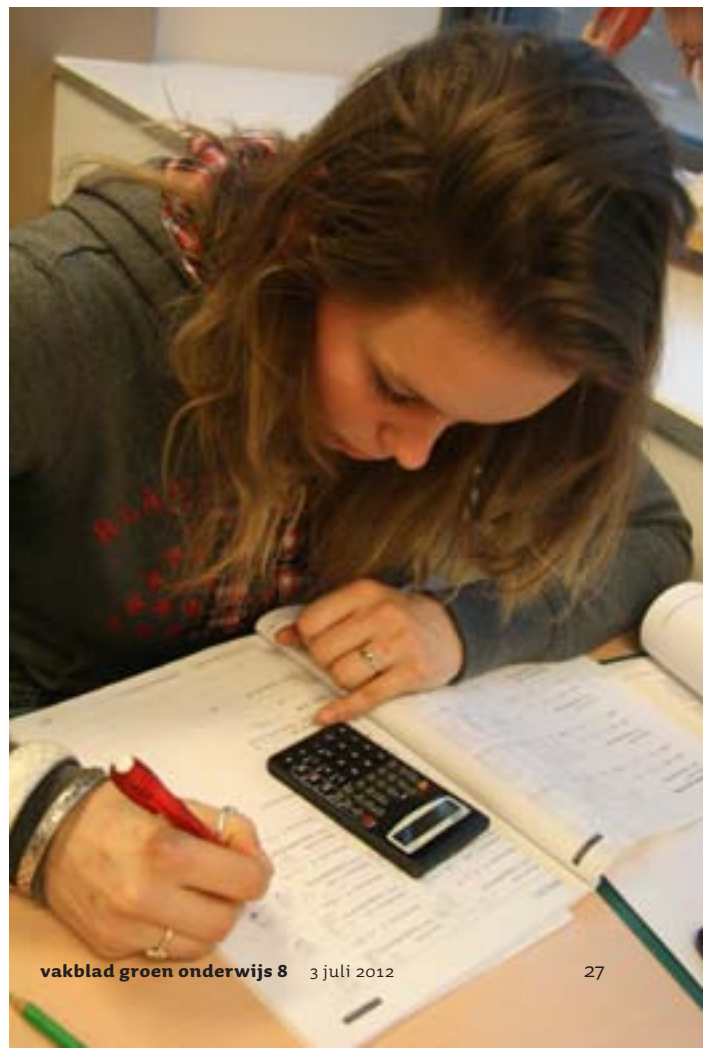
Bijkomend probleem hierbij is de aanvullende eis dat het om 750 contacturen gaat die begeleid worden door bevoegde docenten. Een groep leerlingen aan het werk zetten op een bedrijf onder begeleiding van een medewerker, valt daar niet onder. Terwijl dat voor een groot deel van de leerlingen heel goed zou zijn, vindt Heijkants, vooral ook voor

de leerlingen van niveau 2 en 3 voor wie dezelfde urennormen gaan gelden. “De maatregelen stellen hoge eisen aan de koppeling en de samenwerking met het bedrijfsleven.”

Hofleverancier

Er is nog een maatregel die het accent verschuift naar meer theorie. Door de verzwaring van de normen voor Nederlands, Engels en rekenen krijgen leerlingen meer uren les in deze vakken. Die uren gaan dus niet naar de beroepsgerichte vakken. “Hoezo focus op vakmanschap”,

Meer tijd voor rekenen en taal betekent minder tijd voor de theorie van het vak

vraagt Zijlmans zich af. “Van de ene dag dat bbl'ers naar school gaan, krijgen ze 40 procent van de tijd les in algemeen vormende vakken, en dus niet in de broodnodige theoretische achtergronden van het beroep, zoals plantenkennis, bodemkunde en bemestingsleer.” Zoals het er nu naar uitziet, wordt ook de beroepsbegeleidende leerweg niveau 4 verkort naar drie jaar. Voor deelnemers die al ouder zijn en veel ervaring meebrengen, hoeft de verkorting geen probleem te zijn. Maar er zijn ook jongeren met veel minder ervaring. Zeker met de eisen voor de algemeen vormende vakken, zullen die het heel zwaar krijgen, denkt Zijlmans. “De bbl is hofleverancier voor onze branche, wij worden door die verzwarende van de avo-norm hard getroffen.” Hij vreest dat in de komende jaren meer deelnemers afhaken of langer over de opleiding

Met negentien jaar is een leerling nog erg jong om al leiding te geven

Opleidingen die vierjarig mogen blijven

- > **paard:** inspecteur paardensport
- > **paraveterinaire ondersteuning:** dierenartsassistent paraveterinair
- > **milieu en ruimte:** toezichthouder milieu en ruimte, milieufunctionaris
- > **manager biologisch dynamisch bedrijf:** hiervoor loopt nog een aanvraag

doen. “Scholen geven aan dat ze daar bang voor zijn.”

Onrust

De maatregelen leiden dus voor leerlingen tot meer uren in de klas, maar of hiermee ook de doelen van minder schooluitval, meer efficiëntie en een grotere toestroom naar het mbo en uiteindelijk ook het hbo gehaald zullen worden is lang niet zeker. Het hbo is nog niet erg bezig met de gevolgen van de maatregel, vertelt Hans Hardus, opleidingsdirecteur Diermanagement VHL

Leeuwarden. “Maar als het betekent dat ze met minder bagage binnenkomen, dan ligt het voor de hand dat wij daar iets mee moeten. Nu krijgen de mbo'ers vaak reductie op de stage omdat ze met veel stage-ervaring binnen komen. Als daarin geknipt gaat worden, ja, dan kan het best zo zijn dat ze hier weer het volle pond stage moeten lopen.”

De verkorting heeft nog een ander gevolg. Samen met haar collega's rekende Heijkants uit wat extra nodig is aan lokalen en docenten. Gedurende twee tot drie jaar zijn dat in Den Bosch zes tot acht lokalen. Die zijn er nu niet in het kleine gebouw. Daarnaast acht tot tien extra fte aan docenten, waaraan helemaal niet zo makkelijk te komen is. Stel dat het wel lukt: na een paar jaar zijn lokalen en docenten weer overbodig. “Je bent dus eerst aan het ontwikkelen voor een tijd dat die dubbelingen er zijn, dan ben je weer aan het ontwikkelen voor de periode daarna. Er zal zo'n jaar of vijf, zes onrust zijn.” En dat naast het feit dat de intensivering van de onderwijstijd, de vraag naar een sterkere koppeling met het bedrijfsleven en een sterkere focus op de doelstellingen van de school, sowieso al een lastenverzwarende is voor docenten. Nee, ook voor docenten wordt het niet makkelijker.

Kijk voor links en downloads naar informatie over de kwalificatiedossiers van het mbo en het Actieplan Focus op Vakmanschap op www.groenonderwijs.nl > vakblad editie 8.

